

SAVONIA

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
KULTTUURIALA

KIRAHVITKIN SUREVAT

Raportti taiteellisesta opinnäytetyöstä

TEKIJÄ/T: Sara Harjamäki

Koulutusala Kulttuuriala	
Koulutusohjelma/Tutkinto-ohjelma Tanssinopettajan koulutusohjelma	
Työn tekijä(t) Sara Harjamäki	
Työn nimi Kirahvitkin surevat – Raportti taiteellisesta opinnäytetyöstä	
Päiväys 25.4.2018	Sivumäärä/Liitteet 34/1
Ohjaaja(t) Paula Salosaari	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Itä-Suomen tanssin aluekeskus	
Tiivistelmä <p>Kirahvitkin surevat on taiteellinen opinnäytetyö, jonka aiheena on ihmisten ja eläinten viestinnän ja tunne-elämän samankaltaisuuden tutkiminen. Teos esitettiin Kuopiossa Sotkulla kaksi kertaa. Ensi-ilta oli 17.3.2018 ja toinen esitys 18.3.2018.</p> <p>Tässä raportissa avataan teoksen syntyprosessia ja päästetään lukija sisälle teoksen koreografiin valintoihin ja ajatuksiin niiden taustalla. Raportissa avataan myös teoksen syntyyn vaikuttanutta teoreettista taustaa ja harjoitusprosessia. Teoksessa näytettiin tunteiden kautta tanssijoissa hyvin hauras, vahva ja inhimillinen puoli, joka yhdistyi eläinten samankaltaisiin kokemuksiin tunne-elämässä. Raportti tulee avamaan näitä kokemuksia ja pohtimaan mikä prosessissa oli avartavaa Sara Harjamäelle.</p> <p>Sara Harjamäki on teoksellaan halunnut tutkia myös moniammatillisuuden hyödyntämistä taiteellisessa työskentelyssä opiskellessaan aiemmin vuosina 2011-2013 eläintenhoitajaksi.</p>	
Avainsanat viestintä, tunne-elämä, koreografia, moniammatillisuus	

Field of Study Culture			
Degree Programme Degree Programme in Dance Pedagogy			
Author(s) Sara Harjamäki			
Title of Thesis Kirahvitkin surevat – A Report on an Artistic Thesis			
Date	25.4.2018	Pages/Appendices	34/1
Supervisor(s) Paula Salosaari			
Client Organisation /Partners ITAK – The regional Center of Eastern Finland			
<p>Abstract</p> <p>Kirahvitkin surevat is an artistic thesis on the subject of human and animal communication and the similarity of emotional life. The premiere of the thesis was performed at Sotku in Kuopio on the 17th of March 2018, followed up by another performance on the 18th of March.</p> <p>This report describes the creation process of the thesis and allows the reader to get into the mind of the artist through explanation of the choreographical choices made, and the thought process behind them. The report also explains the theoretical background and the training process behind the artistic work. In the artistic work emotions were shown through the dancers very fragile, strong and humane sides that were compared to the similar emotional experiences in the animals. The report will open up these experiences and reflect on what was mind opening for Sara Harjamäki.</p> <p>Sara Harjamäki graduated as an Animal Attendant (studies from 2011-2013). With her work, Sara has also wanted to explore the opportunities of utilizing professionalism in different fields of artistic work.</p>			
<p>Keywords Communication, emotional life, choreography, professionalism</p>			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	IHMISTEN JA ELÄINTEN VIESTINTÄ	6
2.1	Ihmisten ja eläinten viestinnän samankaltaisuudet ja eroavaisuudet	6
2.2	Ihmisten ja eläinten ele- ja kehonkielen toiminnot viestinnässä.....	7
3	TUNTEET JOITA SEKÄ IHMISET ETTÄ ELÄIMET TUNTEVAT	8
3.1	Miten eläimet kokevat empatian?	8
3.2	Miten eläimet kokevat surun ja pelon	9
3.3	Miten eläimet kokevat onnellisuuden ja ilon?	10
3.4	Mitä samaa on ihmisten ja eläinten tunnemaailmassa?	10
4	KOREOGRAFINEN PROSESSI	12
4.1	Prosessin aloittaminen.....	12
4.2	Harjoitusten sisällöt ja eteneminen.....	13
4.3	Ajatuksiani koreografian rakentamisesta.....	16
4.3.1	Teoksen äänimaailman rakentuminen ja musiikkien valinta.....	16
4.3.2	Kirjallisuuteen ja teksteihin perehtyminen	16
5	KOHTAUSTEN SISÄLLÖT JA KOREOGRAFISET VALINNAT	18
5.1	Alku intro	18
5.2	Pelko.....	19
5.3	Suru.....	22
5.4	Empatia.....	23
5.5	Leikkiminen ja onnellisuus	25
6	ESITYKSEN VIEMINEN LAVALLE.....	28
6.1	Omat ajatukset ja tunnelmat	28
6.2	Valosuunnitelma	28
6.3	Videoiden tekeminen ja videoprojisointi.....	29
7	PALAUTE JA POHDINTA	31
7.1	Palaute työryhmältä	31
7.2	Palaute yleisöltä.....	31
7.3	Pohdinta.....	32
	LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT	34
	LIITE 1: DVD-TALLENNE	35

1 JOHDANTO

Päädyin taiteellisen opinnäytetyön tekemiseen heti, kun koulussa aloitimme taiteen tutkimuksen perusteet -kurssin. Olen aina ollut kiinnostunut koreografisesta työskentelystä ja halusin haastaa itseäni tekemään ensimmäisen pidempi kestoisen teoksen. Opinnäytetyöni ollessa varsin henkilökohtainen halusin työstää aihetta pienemmän työryhmän kesken. Lopulta pyysin teokseeni tanssijaksi itseni lisäksi Tiina Karttusen, joka oli minulle jo ennestään tuttu ja läheinen ystävä. Tiinan kanssa tiesin, että pääsemme nopeasti syvälle aiheeseeni aikataulun ollessa lopulta melko tiukka.

Teoksen aiheeksi valitsin ihmisten ja eläinten viestinnän ja tunne-elämän samankaltaisuuden. Opinnäytetyöni taiteellisessa osuudessa keskityin enimmäkseen tunne-elämän samankaltaisuuteen. Olen aiemmin vuosina 2011-2013 opiskellut eläintenhoitajaksi ja koin, että haluan yhdistää nämä kaksi minulle tärkeää alaa toisiinsa tutkien samalla moniammatillisuuden hyödyntämistä taiteessa.

Halusin tuoda lavalle jotain uutta ja haastaa itseäni taiteellisessa työskentelyssä. Näiden ajatusten pohjalta päädyin tuomaan lavalle paitsi liikettä ja tunteita myös visuaalista kuvaa videoprojisoinnin keinoin. Haluan kiittää läheisiäni heidän minulle lähettämistään videoista sillä ilman niitä tämä osa teoksesta olisi jäänyt toteuttamatta. Kiitos kuuluu myös Veli Pekka Kuroselle, joka auttoi minua visuaalisuuden (videoprojisoinnin ja valojen) toteuttamisessa Kuopion Sotkun lavalle. Äänimaailmassa halusin myös uusia haasteita. Musiikin lisäksi päädyin tuomaan teokseen omaa puheääntäni ääninauhoille. Ääninauhoilla kuuluvista teksteistä kiitos kuuluu myös läheisilleni ja tanssijalleni Tiina Karttuselle.

Tässä opinnäytetyöraportissa tulen avaamaan teoreettista pohjaa, joka on vaikuttanut opinnäytetyöni syntymiseen. Tulen avaamaan myös omia ajatuksiani teoksen taustalla sekä koreografisia ratkaisujani. Päästän lukijat sisälle prosessin eri vaiheisiin ja siihen, miten kahden ammatin yhdistämisestä lopulta syntyi teos Kuopion Sotkun lavalle 17-18.3.2018.

2 IHMISTEN JA ELÄINTEN VIESTINTÄ

Tässä kappaleessa kerron ihmisten ja eläinten viestinnän samankaltaisuuksista ja eroavaisuuksista. Avaan myös ihmisten ja eläinten ele -ja kehonkielen toimintoja viestimisen kannalta.

2.1 Ihmisten ja eläinten viestinnän samankaltaisuudet ja eroavaisuudet

Pelto-Pirin ja Salmen mukaan eläinten viestinnän juuret ulottuvat noin 3,5 miljardin vuoden päähän. Ihmisten kyky viestiä puhuen on ainutlaatuista, mutta kirjoitustaidon ihmiset ovat kehittäneet vasta noin 5000 vuotta sitten. Eläinkunnan ja myös ihmisten kyky keskinäiseen viestintään on signaalikieltä eli ilmehdintää, elehdintää ja erilaisia äännähdyksiä. Eläinten signaalikieltä on usein pidetty alkeellisena. Eläinten viestintä on kuitenkin osoittautunut aikaisemmin luultua paljon runsaammaksi. Eläinten viestintäkieli voidaan ryhmitellä kahdella erilaisella tavalla. Ryhmittely perustuu aisteihin, jolla viestit otetaan vastaan sekä siihen mikä on viestin sisältö. Vastaanottoasteja on monia, kuten näkö-, kuulo-, haju-, maku- ja kosketusaisti. Jotkin eläinlajit ovat kehittäneet aikojen saatossa itselleen lajijominaisen viestimistavan, kuten esimerkiksi kalojen kylkiviiva-aisti ja haiden sähköärsykykeillä aistiminen. (Peltopiri & Salmi 2012.)

Reime kertoo Marc Hauserin (Harvardin yliopiston professori ja eläinten käyttäytymisen tutkija) määrittelevän ihmiskielen seuraavasti:

”kyseessä on mielessä ja siis loppujen lopuksi aivoissa, oleva tietojenkäsittelyjärjestelmä, joka jäsentää ajatukset, ja jota voidaan käyttää myös ulkoiseen viestintään. Tässä kieltä tarkastellaan sisältä päin. Kieli on ihmismielessä oleva lajillemme ominainen kyky, joka tekee mahdolliseksi ajatusten rajattoman ilmaisun. Juuri tämä erottaa ihmiskielen apinoille opetetusta symbolien käytöstä. Älykkäimmätkin apinayksilöt eivät osaa yhdistellä niitä pitemmiksi ilmauksiksi tai — siinä määrin kuin osaavat — yhdisteleminen on äärimmäisen rajoitettua. Sen sijaan ihmisten kielessä ei ilmausten pituudella ole mitään periaatteellista ylärajaa. Matematiikasta lainatun terminologian mukaan ihmiskieli on diskreetisti ääretön niin kuin on myös luonnollisten lukujen joukko”. (Reime 2007.)

Eläimiltä puuttuu ihmiskielen mahdollistava viestintäjärjestelmä. Ihmisten kieli mahdollistaa sen, että viestintä ihmisten välillä ei ole sidottu aikaan tai paikkaan. Eläinten viestintä puolestaan tapahtuu itse hetkessä, jolloin eläin kohtaa toisen eläimen. Eläinten on vähintään haistettava toistensa hajujälkiä pystyäkseen viestimään. Suurimmalla osalla eläimistä hajuaistilla on suurin merkitys viestinnässä. Ihmisten tärkeimmän aistin ollessa näkö esimerkiksi koira hahmottaa ympärillä olevan maailmansa ja pystyy parhaiten viestimään hajuaistin kautta. Vaikka eläimiltä puuttuu ihmisten kaltainen kielellinen viestintäjärjestelmä pystyvät ne kuitenkin todella moniulotteiseenkin viestimiseen.

Esimerkiksi delfiineillä on tutkijoiden mukaan jonkinlainen ihmiskieltä vastaava viestintäjärjestelmä. Delfiinien on mahdollista ymmärtää monimutkaisia kielellisiä rakenteita ja delfiinit pystyvät välittämään toisilleen erilaisin äännähdyksin monimutkaisiakin viestejä. Mehiläisillä taas on löydetty kyky lähettää lajitovereilleen monimutkaisia viestejä ”tanssimalla”. Tietyllä tavalla liikehtimällä mehiläiset pystyvät antamaan lajitovereilleen tarkkaa tietoa siitä missä ne ovat olleet ja mitä ne ovat löytäneet syötäväksi. Tällä viestintäkeinolla mehiläiset saavat muun yhdyskunnan lentämään perässä ja löytämään ruuan. Vaikka mehiläiset tuntuvat omaavan jonkin kielellisen järjestelmän tutkijat ovat kuitenkin sitä mieltä, että mehiläinen on ennemminkin pieni ”robotti”, johon tanssimisella viestiminen on koodattu etukäteen. Kielen omaksuminen sekä sen käyttäminen vaatii monimutkaista älyllistä suorituskykyä jollaista ei löydy, kuin ihmiseltä. (Helsingin kaupunginkirjasto kysy.fi 2012.)

2.2 Ihmisten ja eläinten ele- ja kehonkielen toiminnot viestinnässä

Äänten lisäksi monilla eläimillä on rikas kehonkieli ja elekieli. Telkänrannan mukaan esimerkiksi hevosen rennot puoliksi um-peen painuneet silmät kertovat täysin eri mielentilasta, kuin apposen auki olevat avoimet silmät, joissa silmänvalkuainenkin välähtelee näkyviin. Hevosen ollessa esimerkiksi huolissaan hännän tyvi kohoaa ja korvat kääntyvät sivuille. Kasvon ilmeet sekä korvien ja hännän liikkeiden lukeminen on aina ollut tärkeä osa eläinten kehonkieltä. Niitä on alettu luokitella myös tieteen keinoin. Uusi eläintenkäyttäytymisen tutkijoiden työväline nimeltä FACS eli facial action coding system on kasvonilmeiden luokittelujärjestelmä. Pohjana FACS:ssa on tieto eri eläinlajien kasvolihasten rakenteesta ja liikkeistä. Niiden perusteella on kartoitettu kaikki kyseisen eläinlajin ilmeistä koostuvien kasvolihasten osien liikkeet. Monilla näistä lihaksista ja liikkeistä on vastineensa myös ihmisten kasvoissa, mutta eroja löytyy myös. Esimerkiksi poskipäälihaksen liike vaikuttaa myös silmiemme ilmeeseen. Hevosen poskipäälihaksessa ei esimerkiksi ole tätä kytkentää. Lajien väliset erot vaikeuttavat osaltaan ihmisten havainnointikykyä nähdä hevosten ja muiden eläinten ilmeitä. (Telkänranta 2016, 19-20.)

Telkänrannan mukaan moniin muihin eläimiin verrattuna ihmisen viestintäkeinot keskittyvät enimmäkseen kasvoihin. Meiltä puuttuu häntä, jonka asennot ja liikkeet viestivät useimpien muiden nisäkkäiden tuntemuksista ja aikeista. Me emme myöskään kykene liikuttamaan korviamme. Evoluutiomme varrella on hukkunut myös taito pörhistää turkkia. Tästä syystä Telkänrannan mukaan luonnonvalinta on suosinut sitä, että meillä on kehittynyt kasvoihin vahva ilmaisuvoima. Ihmisen FACS-kartoitus osoittaa, että kasvojenilmeidemme valikoima rakentuu 27 erilaisesta toiminnallisesta yksiköstä. Eri eläinlajeilla kasvojen ilmeiden valikoima pyörii noin 13-18 yksikön paikkeilla. Kasvojen ilmeiden käyttö vaikuttaisi olevan nisäkkäiden evoluutiossa vanha ja siksi monille eläinryhmille yhteinen ilmiö. (Telkänranta 2016, 19-20.)

3 TUNTEET JOITA SEKÄ IHMISET ETTÄ ELÄIMET TUNTEVAT

Tässä kappaleessa avaan tunteet joita sekä ihmiset, että eläimet ovat kykeneväisiä tuntemaan. Käsittelem samoja tunteita myös opinnäytetyöni taiteellisessa osiossa. Avaan kyseiset tunteet eläimen näkökulmasta. Kappaleessa kerron myös mitä samaa on ihmisten ja eläinten tunnemaailmassa.

3.1 Miten eläimet kokevat empatian?

Telkänrannan mukaan evoluutio on muovannut useimpien sosiaalisten eläinten aivoja niin, että jo tiettyjen ulkoisten merkkien havaitseminen herättää esiin havaitsijassaan tietyt tunteet. Yksittäistä eläintä kohtaavat tunteet vaikuttavat usein koko ryhmään. Hyvin yleinen tunteiden leviämistapa on tunteiden tarttuminen. Silloin esimerkiksi hätääntyneen eläimen huuto, pakoon ryntäys tai leikkisä hyppelyminen saa muissa eläimissä aikaan saman tunteen. Tunteet tarttuvat voimakkaasti myös vaatimattomasti älyä omaavien eläinten keskuudessa. Älykkäimmille eläimille tapahtuu tunteiden tarttumisen lisäksi muutakin. Kun eläin pystyy ymmärtämään erilaisia tuntemuksia kutsutaan tätä kykyä empatiaksi. Yhteistä sekä ihmisten, että eläinten kognitiotutkimuksissa empatiasta puhuttaessa on se, että empatia on tunteiden ja järjen liitto. Järjen osalta empatian tuntemiseen tarvitaan pitkälle kehittynyt älyllinen kyky hahmottaa ja ymmärtää toisella eläimellä olevan erilaisia tunteita kuin sillä itsellään. Tunne-elämän ja kiintymyssuhteiden olemassaolo merkitsee taas sitä, että eläimelle on myös väliä mitä toinen eläin tuntee. Nämä kaksi ominaisuutta yhdessä antavat kyvyn empatiaan. (Telkänranta 2016, 107-109.)

Empatia ei liity vain tiettyihin solutyyppeihin, niin kuin ennen on uskottu. Aivojen toiminnassa moni asia on osoittautunut eri aivojen osien yhteispeliksi empatian ollessa yksi näistä. Tämä on havaittu esimerkiksi positroniemissiotomografian eli PET-kuvauksessa, jossa ihmiskoehenkilöiden tuli eläytyä tarinaan, jossa he istuivat puistonpenkillä joutuen yllättäen lohduttamaan heille tuntematonta henkilöä. Monet aivojen alueet aktivoituivat kokeessa, mutta vilkkainta toiminta oli pikkuaivoissa. Ne ovat aivojen osa, jonka rakenteessa ihmisillä on paljon enemmän yhtäläisyyksiä eläinten kanssa kuin isojen aivojen rakenteissa. (Telkänranta 2016, 107-109.)

Telkänranta kuvaa empatiakykyä seuraavasti: empatiakyvyn seurauksena toisen ahdinko tuntuu omanakin huolen aiheena. Tonkeanmakaki apinalaji on yksi eläinlajeista, jolla tällaista on havaittu. Makakiyhteisön jäsenten välillä ollessa kiistaa osapuolet usein lähestyvät toisiaan sovitteluvasti kiistan päätyttyä ja rakentavat sovun. Jos sopua ei synny jännittynyt tunnelma näkyy makakeissa niin, että ne yrittävät rauhoitella itseään rapsuttelemalla. Tutkijat ovat huomanneet, että myös sivustakatsoja makakit rapsuttelevat itseään, mikäli sopua ei ole syntynyt. Empatiakyky mahdollistaa sosilaalisilla eläinlajeilla myös lohduttamisen. Yleensä lohduttaminen ilmenee niin, että kun yksi eläin kokee jotain ikävää, sivustakatsojana ollut sille tuttu yksilö tulee koskettelemaan ystäväänsä, jolloin ikävää kokeneen yksilön hermostunut käyttäytyminen vähenee. Tätä lohdutus käyttäytymistä on havaittu esimerkiksi korpeilla, ihmisapinoilla ja susilla. Uusin havainto on, että preeriammyrätkin kykenevät lohduttamiseen. Tällöin kumppani tulee nuolemaan ikävää kokeneen lajikumppaninsa turkkia. Petoeläimet eivät pysty kokemaan empatiaa, eivätkä saalistaessaan ymmärrä, että

saaliseläimestä tuntuu joltain. Peto kokee saalinsa vaan kiehtovana pyydystettävänä mahan täyteenä ymmärtämättä sen ollenkaan kokevan kipua ja pelkoa.

(Telkänranta 2016, 107-109.)

3.2 Miten eläimet kokevat surun ja pelon

Pelko on yksi eläinten perustunteista. Usein luonnossa pelon tunteminen oikealla hetkellä saattaa olla eläimen pelastava tekijä. Evoluutiossa eläimille on ollut tärkeää, että ne kokevat tunteet aitoina ja voimakkaina. Tämä auttaa eläintä toimimaan kunkin tunteen aikana tarkoituksenmukaisesti ja muistamaan oppimansa asiat myös myöhemmin. Monille nisäkkäille hengenvaarasta varoittaja on hajuaiisti. Pelko saattaa jäädä eläimen mieleen vielä pelon aiheuttajan poistuttuakin. Monet nisäkkäät myös haistavat toistensa pelon hormonitoiminnassa tapahtuvien äkillisten muutosten aikana. Pelko voi tarttua eläimestä toiseen myös tuntemattoman lajikumppanin välityksellä. Esimerkkinä lemmikkieläin saattaa olla vaikea saada eläinlääkärille, vaikka lemmikillä ei olisi entuudestaan huonoja kokemuksia eläinlääkärikäynnistä. Kyse on siitä, että lemmikki haistaa ilmassa leijailevat pelonhajut, mikä on sille varoittava tekijä vaarasta. (Telkänranta 2016, 60, 184.) Eläinten kehonkielessä pelko johtaa esimerkiksi joillain eläimillä taistelu-, pakenemis- tai alistustoimintaan, johon liittyy myös eläimen tyyppillinen pelon tunteeseen liittyvä vartalon asento ja kasvojen eleet. Pelon tunteen aikana eläimellä tapahtuu voimistuvaa sydämen ja hengityselinten toimintaa ja esimerkiksi lihasvapinaa. (Koirani pelkää, opas koiran pelonhallintaan, 10.)

Nykypäivänä on saatu enemmän tietoutta siitä, että eläimet todella kokevat myös surua. Surun määritelmäksi ei kelpaa mikä tahansa reaktio. Sureminen edellyttää, että yksilöiden joista toinen esimerkiksi kuolee, on täytynyt viihtyä toistensa seurassa silloinkin, kun kyse ei ole ainoastaan syömisestä ja lisääntymisestä, jotka turvaavat elämän jatkumista. Jotta eläin todella suree täytyy eläimen myös kumppaninsa kuoltua muuttaa totuttua käyttäytymistään. Eläin saattaa surussaan alkaa esimerkiksi syödä tai nukkua vähemmän, näyttää masentuneelta, levottomalta tai esimerkiksi riutuneelta. Määritelmä eläinten surusta on kuitenkin haastava, sillä tutkijoilta puuttuu mittari, jolla arvioida surun ja kärsimyksen voimakkuutta. Monien lajien käyttäytymiseen kuitenkin sopii surun määritelmä. (King 2014, 4-7.)

Suru näyttää ilmenevän jokaisessa lajissa jatkumona. Osa ei pidä lajitoverinsa kuolemaa minään toisten taas joutuessa lajitoverinsa kuolemasta suunniltaan. Syy tähän saattaa olla ero empaattisuuden ja älykkyyden kokemisessa. Kyky surra voi olla eläimelle raskas sekä fyysisesti, että psyykkisesti. Tämä näkyy erityisesti luonnonoloissa, joissa eläimen tulisi olla valppaana välttääkseen petoeläimet ja saadakseen ruokaa. Eri eläinlajien emootioihin ja käyttäytymiseen perehtynyt tutkija Marc Bekoff ajattelee eläinten tuntevan surua ja rakkautta. Suru liittyy rakkauteen, sillä suru alkaa kun rakkauden kohde menetetään. Marcin mukaan kykyä rakkauteen on kojooteilla, susilla ja hanhen tapaisilla linnuilla. Näissä eläinlajeissa pariskunta yhdessä puolustaa reviiriään, ruokkii yhdessä poikasiaan ja kaipaa toisiaan erossa ollessaan. (King 2014, 4-7.)

Vaikka eläimet eivät välttämättä osaa surra ihmisen tapaan, tajuavat ne kuitenkin, että niiden laumasta puuttuu joku. Tällöin esimerkiksi lauman pienentyessä elämän rytmi sekä päivän muut touhuamiset muuttuvat. Vahvan laumasuhteen kehittyessä lajikumppanin kuolema voi olla todella kova paikka. Yleensä eläimet elävät kuitenkin hetkessä ja suru on lyhytkestoisempaa ihmiseen verrattuna. Lauman johtajan kuollessa eläin voi tuntea surun lisäksi myös turvattomuuden tunnetta. Moni uskoo eläinten haistavan kaverinsa kuoleman. Siksi olisi hyvä, että lauma näkisi kuolleen jäsenensä. (Särkkä 2014, 3-4.)

3.3 Miten eläimet kokevat onnellisuuden ja ilon?

Sekä ihmisillä, että eläimillä onnellisuuden ja ilon tunteet liittyvät mielihyvän tavoitteluun. Esimerkiksi syöminen on eläimille onnellisuutta ja iloa aiheuttava toimenpide. Telkänrannan mukaan syömiseen liittyy kaksi mielihyvän lähdettä: odotus ja itse syöminen. Eläimen havaitessa kupissaan herkuruokaa näky tai tuoksu vangitsee sen mielenkiinnon. Tyypillistä vaiheelle on kiinnostus, uteliaisuus ja iloinen odotus. Ihmisten ja muiden nisäkkäiden aivoissa tämän tunteen taustalta löytyy esimerkiksi lisääntynyt dopamiinineritys. Dopamiini edistää tarkkaavaisuutta ja levollisen valpasta mielentilaa. Syöminen itsessään aiheuttaa mielihyvää ja tässä vaiheessa aivoissa erittyy elimistön omia opioideja, joista seuraa nautinnon tunne. Monien muidenkin asioiden kuin ruuan on todettu tuottavan kaksiportaista mielihyvää, jossa tapahtuu ensin iloinen odotus tai tavoittelu ja sitten itse nautinto. Esimerkkinä pesän rakennusaineita etsiskelevä lintu, suojaissaan pesään kömpivä orava ja monet muut eläimet toimivat samantapaisten tunteiden ohjaamana. Esimerkkinä kissojen ja koirien leikissä oleellinen osa mielihyvän tunnetta on yrityksen tuloksena saada ”saalis” kiinni ja tuntea se tassunpohjaan tai suutaan vasten. (Telkänranta 2016, 215-216.)

Ilo on osoittautunut sateenvarjokäsitteeksi perustunteille, joita on nykytiedon mukaan ihmisillä ja muilla nisäkkäillä vähintään seitsemän. Ennen ajateltiin niitä olevan vain neljä. Nämä perustunteet ovat pelko, aggressio, suru ja ilo. Ilon alle lukeutuu kuitenkin neljä erilaista aidosti itsenäistä tunnetta, joita ovat mielihyvä ja sen tavoittelu, leikkisyys, seksuaalinen halu ja hoivatunteet. (Telkänranta 2016, 61.) Telkänranta antaa esimerkkinä eläinten ilosta lintupariskunnan, joka uurastaa poikastensa ruokkimista varten aamusta iltaan. Meidän on helppo kokea myötätunnon tunteita niiden velvollisuuden tunnetta ja uhrautuvaisuutta kohtaan. Telkänrannan mukaan todennäköistä kuitenkin on, etteivät linnut itse koe tilannetta näin. Linnuilla ei ole sellaista velvollisuuden käsitettä kuin ihmisellä eikä kykyä ajatella niin. Todennäköistä on, että päällimmäisenä motiivina on se, että poikasten ruokkiminen tuottaa niille mielihyvää ja täten onnellisuutta ja iloa. (Telkänranta 2016, 221.)

3.4 Mitä samaa on ihmisten ja eläinten tunnemaailmassa?

Telkänrannan mukaan aiemmin on uskottu, että eläimet eivät pysty tuntemaan yhtä syvästi, kuin ihmiset. Tutkimuksissa ei ole tullut kuitenkaan esille mitään mikä tukisi tätä väitettä, ainakaan lintujen ja nisäkkäiden osalta. Muiden eläinten tunteista tiedetään vielä melko vähän. Olennaisin ero ihmisten ja eläinten tunnemaailmassa on se kuinka monia erilaisia tunteita kukin laji pystyy kokemaan. Monet eläinlajit kokevat iloa ja surua, mutta harva pystyy tuntemaan esimerkiksi syyllisyyttä

tai kostonhalua. Syllisyys ja kostonhalu vaativat monimutkaista rationaalista ajattelua ja se on suurin ero ihmisten ja eläinten välillä. Älykkyudessa on eroja myös eri lintulajien ja nisäkkäiden kesken. Nisäkkäiden ja lintujen lajienväliseen vertailuun näyttäisi pätevän sama, kuin ihmisen ja muiden nisäkkäiden vertailussa: eri lajien älykkyysmäärä eroaa toisistaan enemmän, kuin tunteet.

(Telkänranta 2016, 49.)

4 KOREOGRAFINEN PROSESSI

Tässä kappaleessa kerron harjoitusaikataluista ja harjoitusten sisällöistä. Avaan myös tarkemmin koreografisen prosessini kaarta.

4.1 Prosessin aloittaminen

Prosessini lähti käyntiin kahden ammatin yhdistämisestä. Olen valmistunut ennen tanssinopettaja-opintojani eläintenhoitajaksi ja halusin yhdistää nämä kaksi alaa toisiinsa taiteellisessa työskentelyssäni. Moniammatillinen ajattelu kiehtoo minua, sillä tanssiin voi mielestäni yhdistää mitä tahansa muutakin osaamista, joka antaa lisää uutta näkökulmaa taiteen tekemiseen. Luin tämän ajatuksen käynnistymisen aikoihin Helena Telkänrannan kahta kirjaa; Millaista on olla eläin? ja Eläin ja ihminen. Kirjojen lukemisen yhteydessä minulle hahmottui ajatus siitä, että haluan tutkia taiteen avulla ihmisten ja eläinten tunne-elämän ja viestinnän samankaltaisuutta. Minua on aina kiinnostanut ihmismieli ja sen monimutkaisuus etenkin tunteiden osalta. Huomatessani miten paljon yhtäläisyyksiä ihmisissä ja eläimissä on, kiinnostuin tämän asian tutkimisesta ja viemisestä kohti taiteellista prosessia.

Aloitin opinnäytetyöni suunnittelun ja harjoittelemisen syksyllä 2017. Työskentelyni aikana olen pitänyt päiväkirjaa mieleeni tulleista ideoista ja ajatuksista. Näiden ajatusten pohjalta kirjoitin paljon tekstejä eri tunnetilojen tuntemisesta omassa kehossa ja mielessä. Näiden tekstien pohjalta loinmuutamalle ystävälleni kyselylomakkeen joiden pohjalta lähdin työstämään aihioita liikemateriaalista. Teettämäni kyselyn kysymykset olivat seuraavanlaisia:

Miltä suru ja yksinäisyys tuntuu mielessä? Entä kehollisesti?

Miten tunnet onnellisuuden? Anna jokin esimerkki, kun olet ollut todella onnellinen. Kuvaile tämä hetki mahdollisimman tarkasti.

Mitä pelkää eniten maailmassa? Miltä pelko tuntuu kehossa ja mielessä?

Kuvaile hetki elämästäsi, jolloin olet tuntenut empatiaa toista ihmistä kohtaan. Miltä se tuntui?

Oletko havainnut lemmikissäsi näitä tunteita? Jos olet, niin miten ne ilmenevät?

Millä tavoin elämäsi tuntuu erilaiselta lemmikin kanssa tai ilman lemmikkiä? Kuvaile.

Tein paljon improvisaatioharjoitteita kirjoitusten pohjalta ja käytin apuna videokuvausta tallentaakseni mielenkiintoisimmat liikkeelliset yhdistelmät. Alussa työskentelin yhden tunteen parissa kerrallaan ja lopuksi aloin liittämään niitä yhteen mielestäni koreografisesti sopivassa kaaressa.

4.2 Harjoitusten sisällöt ja eteneminen

Syksyn 2017 harjoittelin yksin omia soolo-osuuksiani ja käytin aikaa kirjoittamiseen ja musiikkivalintoihin. Työstin myös jonkun verran teoksessani olleiden ääninauhojen tekstejä. Improvisoin lähes koko syksyn eritunnelmisiin musiikkeihin ja valitsin niistä teostani parhaiten tukevat ja kuvaavat musiikit. Syksyn ajan työstin surukohtausta ja ilokohtausta, joissa oli eniten liikemateriaalia pohjatyökäluuna. Alkukeväästä aloimme Tiina Karttusen kanssa harjoitella duettokohtauksia. Soolo-osuukseksi valitsin lopulta pelon ja surun. Koen nämä tunteet yksinäisiksi tunteiksi, enkä nähnyt niissä toista tanssijaa. Yhteisiksi duettokohtauksiksi valikoitui empatia, leikki ja ilo joissa taas selvästi näin vähintään kaksi ihmistä.

Pyrimme harjoittelemaan tanssijani Tiina Karttusen kanssa kevään alussa joka viikko pitääksemme toisemme ja teoksen lähellä itseämme sekä saadaksemme tunteet aidosti näkyviksi. Harjoituksemme olivat yleensä noin kahden tunnin mittaisia muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta. Kävin minun ja Tiinan yhteisten harjoitusten lisäksi silloin tällöin harjoittelemassa syksyllä harjoittelimiani soolo-osuuksiani pitääkseni ne varmoina ja selkeinä itselleni. Omilla harjoituskerroilla pyrin kirjoittamaan ajatuksiani ylös ja työstämään soolokohtauksia syvemmiksi omien pohdintojeni pohjalta. Ensimmäisenä jaan kevätpuolen omien harjoitusteni sisällöt ja ajatukset, jonka jälkeen minun ja Tiinan yhteiset harjoitukset.

11.1 työstin erityisesti pelko -ja surukohtausta. Tällöin muutin pelko -ja surukohtauksen paikkaa toisinpäin seuraavan kirjoitukseni pohjalta:

Pelko laittaa ihmisen ja koko kehon niin sekaisin, että ihminen ei enää tiedä kuka on, eikä välitä elämästä. Ihminen antautuu pelolle koko keholla ja mielellä ja vaikka aluksi jaksaisi taistella lopulta on niin voimaton olo, ettei enää pysty kuin pyytämään apua. Seuraava vaihe tästä on mielestäni suru, jolloin vielä tasapainottelee pelon ja elämän välillä, mutta on saanut kuitenkin voimaa elää ja taistelee elämästä. Suru ehkä vielä ohjaa elämää, mutta siitä on mahdollista päästä yli takaisin elämääniloon.

29.1 harjoituksissa työstin erityisesti pelkoa, jonka tunsin olevan itselleni epäselvin. Karsin pelosta pois lähes kaikki liikesarjat, sillä ne tuntuivat päälleliimatulta ja katkaisevan pelon tunteen mielessä ja kehossa. Lähdin näissä harjoituksissa hakemaan pelon tuomaa tärinää kehoon, sekä ajatusta siitä että pelko riepottelee ja on oman kehonsa vankina. Kaikki tämä toimi ja sain pelon tunteen konkreettisemmaksi. Tämä harjoituskerta avasi pelkokohtaukseen kaivattua aitoutta ja lopulta päädyin pelkokohtauksessa hyvin riisuttuun versioon verrattuna alkuperäiseen.

31.1 ja 3.2 keskityin edelleen eniten pelkokohtaukseen ja siihen, että saan sen aidoksi ja samaistuttavaksi. Pelkäsin, että siitä tulee epäaito tai humoristinen minkä vuoksi työstin sitä soolokohtauksista eniten. Yritin näillä harjoituskerroilla saada tärinän kehossa luonnollisemmaksi mielen aiheuttamasta impulssista syntyväksi. Kokeilin tärinää myös erilaisiin musiikkeihin kokeillakseni tärinään erilaisia laatuja ottaen impulsseja musiikista.

Lähdimme ensimmäisessä tapaamisessamme Tiinan kanssa 14.1 liikkeelle keskustelemalla koreografian kaaresta ja omista ajatuksistani koreografian taustalla. Puhuimme paljon myös omista kokemuksestamme ja siitä millä tavoin eri tunteet tuntuvat omassa kehossa ja mielessä. Lähdimme työstämään ensimmäisissä harjoituksissa empatiakohtausta. Keskustelun ja melko pitkän ystävyyden pohjalta tuntui erittäin luontevalta olla kontaktissa Tiinan kanssa ja lähdimme heti kokeilemaan suunnittelemani kontaktiyhdistelmää. Annoin Tiinalle kaaren liikkeisiin, mutta vapaat kädet tuoda liikkeitä kehosta ulos niin, että tunne liikkeiden taustalla on tärkein ja päällimmäinen asia.

Keskustelimme empatiasta harjoitusten välissä ja saimme aikaan mielenkiintoista keskustelua siitä, miten empatia näkyy liikkeellisesti hyvin samankaltaisesti sekä ihmisissä, että eläimissä. Empatian tunteessa sekä ihmiset, että eläimet pyrkivät lähelle toista ja yrittävät ikään kuin saada surevan ystävänsä takaisin kokoon. Usein ihmiselle riittää tällaisissa tuntemuksissa vain toisen läsnäolo ja kosketus. Tämä keskustelu toi mielestäni empatiakohtauksen kontaktiliikkeisiin jo ensimmäisellä harjoituskerralla lisää syvempää merkitystä ja liikkeet muovautuivat kohti tunteen mukaista kehollista aistimusta.

Ensimmäisen tapaamisemme jälkeen meillä oli noin kahden viikon tauko, koska aikatauluja oli vaikea sovittaa yhteen. Olimme kuitenkin kuvanneet ensimmäisissä harjoituksissa videon ja kirjoittaneet omia ajatuksia ylös, jotka toimivat aputyökaluna. Seuraavan kerran tapasimme Tiinan kanssa 4.2 jolloin keskustelimme omista elämän kokemuksestamme ja niiden yhdistymisestä tähän teokseen. Veimme empatiakohtausta syvemmälle improvisaatioharjoitteen avulla, jossa pyrimme hakemaan empatian tunteen mieleen ja kehoon ensin paikallaan. Kun alkoi tuntua siltä, että tunne alkaa liikutamaan sai lähteä liikkeelle. Liikettä ei saanut arvottaa, vaan kaikki liike täytyi tulla kehosta pakottamatta. Tämän jälkeen kirjoitimme kyseisestä harjoitteesta omia ajatuksiamme paperille ja jaoimme ne toisillemme. Harjoituksen avulla koin empatiakohtauksen syventyvän nimenomaan empatiantunteen johdattamaksi, eikä annetun liikemateriaalin johdattamaksi kohtaukseksi. Lähdimme samalla harjoituskerralla työstämään myös ilokohtauksen liikemateriaalia. Annoin lähestulkoon joka kerta ensin liikemateriaalin pohjatyökaluksi, jonka jälkeen lähdimme vasta syventämään tunnetta kohtauksen sisällä.

Seuraava tapaamisemme oli 6.2 jolloin pidimme lyhyen leikkimisharjoituksen. Keskustelimme eläinten leikistä ja siitä, miten olemme nähneet koirien leikkivän koirapuistossa. Lähdimme kokeilemaan leikkikohtausta keskustelujen pohjalta syntyneellä kaarella vaaniminen, hyökkäys, pakoon kaveria ja yltyminen painiksi. Leikkikohtausta emme harjoitelleet enää erikseen uudestaan muuta kuin läpimenojen yhteydessä, sillä halusin pitää kohtauksen mielenkiintoisena ja yllättävänä sekä itselleni, että Tiinalle. Tiinan rooli leikkikohtauksessa muuttui lopulta aktiivisemmaksi osapuoleksi ja enemmän aloitteita tekeväksi.

Harjoitellessamme seuraavan kerran 18.2 kävimme läpi ilokohtauksen kaaren. Lähdimme työstämään kohtausta tekemällä improvisaatioharjoitteen ilosta samalla kaavalla, kun empatiaa työstäessä

mutta hakien enemmän focusta ja kontaktia toiseen. Ilokohtauksen koreografiassa oli myös slowmotion tuuletuksia, joita kokeilimme improvisoiden musiikkiin tunnetta, kun voittaa jotain tai elämä tuntuu muuten mahtavimmalta ikinä. Kirjoitimme myös onnen ja ilon tuomista ajatuksista, jotka ja-oimme toisillemme.

Pitääksemme kiinni viikottaisista harjoituksistamme pidimme 23.2 lyhyen tapaamiskerran, jolloin kävimme liikkeellisesti läpi esityksen kaaren ja siirtymät 25.2 olevaa ensimmäistä läpimenoamme varten. Läpimenon jälkeen Tiina avasi minulle ajatuksiaan teoksen kokonaisuudesta hänen nähdessään alkupuoliskon soolo-osuuteni ensimmäisen kerran. Tiinan ajatukset ensimmäisen läpimenon jälkeen olivat seuraavanlaisia:

Vaikuttava, pelon ja surun ääninauhat koskettivat ja tulivat vasten kasvoja. Osasit välittää tunteet läpi. Raastava, ei päälleliimattua näytti siltä, että tunsit sen mitä pitikin. Siirtymät olivat toimivia. Jäi vaikuttava olo, ei ollut epäselvyyksiä. Teos todella rohkea. Mahtavaa olla tuon ihmisen elämässä, minä tunnen tuon tyyppin!

Tiinan kanssa keskustelu oli minulle tärkeä, sillä tuossa vaiheessa harjoitusprosessia minulla oli alkanut iskeä epävarmuus omaa teostani kohtaan. Kuvasimme läpimenon, mikä auttoi minua hahmottamaan viimeisten harjoitusten sisältöjä ennen teoksen lavalle vientiä. Pyrimme ensimmäisen läpimenon jälkeen tekemään jokaisissa harjoituksissa läpimenon, jotta teoksen kaari ja tunnetilojen nopea vaihtelu tuntui luontevalta. Teos oli fyysisesti ja psyykkisesti hyvin raskas, mikä vaati loppuajasta paljon läpimenoja ennen lavalle vientiä. Seuraavassa läpimenossamme 1.3 opponointiparinini Terttu Vallin oli katsomassa. Annoin hänelle muutamia apukysymyksiä, jotka tekijänä erityisesti mietityttivät minua katsojan näkökulmasta. Kysymykset olivat seuraavia: Onko kokonaisuus selkeä? Välittykö asiat läpi? Toimivatko siirtymät? Mitä jäi mieleen päällimmäisenä? Terttu Vallinin ajatukset läpimenon jälkeen olivat seuraavia:

Peilisolut lähtivät liikkeelle. Katsojana kulki matkan tunteiden kanssa. Kokonaisuutena toimiva ja kätevä paketti. Alun introkohtaus ja ääninauha ei välttämättä aukea yleisölle. Kohtauksessa voisi olla hitaampi kasvu tanssiksi ja sille voisi antaa enemmän aikaa. Pelon kasvattamiselle voisi antaa lisää aikaa. Erittäin toimivia hetkiä olivat ne, kun katsoja näki kasvot. Pelkokohtauksessa juokseminen ja kaatuminen oli uskottavaa, mutta älä kaadu, jos et kaadu oikeasti. Surokohtaus ei välittynyt yhtä paljon, kuin muut tunteet. Tähän vaikutti se, että katse ei näkynyt niin paljon. Empatiakohtauksessa odota, että Tiina ohjaa sinua. Ilokohtauksessa näkyi teidän välinen yhteinen hauskuus. Teillä oli siellä niin kivaa!

Tapasimme Tiinan kanssa vielä kaksi kertaa ennen varsinaista esitystä. 11.3 työstimme erityisesti opponointiparinini Tertun antamia ajatuksia, joiden avulla koin teoksen menevän hurjasti eteenpäin. 12.3 meillä oli viimeinen läpimeno vaatteiden kanssa ja 17-18.3 pääsimme esittämään teoksen lavalle yleisön eteen.

4.3 Ajatuksiani koreografian rakentamisesta

Halusin lähestyä teostani helposti samaistuttavasta näkökulmasta. Pyrin teoksen luomisessa kodikkuuteen ja siihen, että myös yleisön olisi turvallista jakaa omia tunteitaan kokien teoksen ilmapiirin tunteiden jakamisen kannalta sallivaksi. Pyrin siihen, että emme olisi tanssijoina erikseen yleisöstä, vaan esitys olisi yleisön ja meidät yhdistävä ja tunnelmaltaan yhdessä koettu. Koen, että sain teoksellani välitettyä kyseisen ilmapiirin, sillä asetin itseni paljaaksi yleisön eteen näyttäen itsestäni myös hauraan ja haavoittuvaisen puolen. Koreografina haluan välittää tunteita ja asettaa itseni alttiiksi lavalla tilanteille, jotka harjoitusprosessin alussa saattavat tuntua liiankin vaikeilta ja pelottavilta.

4.3.1 Teoksen äänimaailman rakentuminen ja musiikkien valinta

Valitsin teokseeni musiikit syksyllä aloittaessani harjoitukset. Tällöin minulla oli myös selkeä kuva siitä, että musiikkien lisäksi teokseen tulee ääninauhoja kirjoittamieni ja saamieni tekstien pohjalta. Missään muussa, kuin onnellisuuskohtauksessa, jonka avaan kohdassa 5.5 ei ollut tarkkoja laskuja. Musiikit olivat kohtausten lisänä luomassa ja tukemassa kyseistä tunnelmaa. Käytin harjoitusjakson aikana improvisaatioharjoitteiden pohjalla myös muunlaisia teoksen ulkopuolisia musiikkeja, joista sain uusia havaintoja omasta tekemisestäni. Jo prosessin alkamisesta asti minulla oli haluamani musiikit tiedossa, mikä helpotti teoksen etenemistä ja haluttujen tunnelmien saavutettavuutta. Valitsin kyseiset musiikit teokseen siksi, että ne kuvasivat kohtauksiin haluamaani tunnelmaa parhaiten ja tukivat teoksen emotionaalista kaarta.

Uusi ja haasteita tuova asia minulle oli ääninauhojen äänittäminen. Alleviivasin omista ja läheisten minulle lähettämistä teksteistä itselleni inspiroivimmat ja koskettavimmat osuudet. Tämän jälkeen lähdin rakentamaan niistä siirtymiä eri kohtausten välille. Ehdottomasti vaikeinta oli ääninauhojen äänittäminen. Käytin äänittämistä varten ääninauhurisovellusta, jonka latsin puhelimeeni. Vaikeinta ääninauhojen äänittämisessä oli luonnollisuuden ja tunnelman luominen. Nauhoitin jokaisen ääninauhan monta kertaa ja leikkasin osaa wavePad sound editor -ohjelmalla, joka oli minulle jo ennestään tuttu musiikin muokkausohjelma. Ääninauhaa äänittäessä pyrin olemaan koko ajan pienessä liikkeessä ja tuntemaan tekstin kehossani ja mielessäni. Kuvittelin itseni tunnetta kuvaavaan hetkeen tai paikkaan äänityksen aikana. Tämä auttoi minua ääninauhojen luonnollisuuden tavoittamisessa. Halusin äänittää ääninauhat rauhallisessa ja itselleni tutussa ympäristössä. Lopulta äänitin kaikki ääninauhat omassa asunnossani, joka mielestäni sopi ympäristöltään ääninauhojen teemaan, sillä koen oman asuntoni turvalliseksi paikaksi itselleni.

4.3.2 Kirjallisuuteen ja teksteihin perehtyminen

Koko prosessin syntymisen takana oli kaksi teoksen kannalta merkittävää kirjaa, jotka olivat Helenä Telkänrannan *Eläin ja ihminen* sekä *Millaista on olla eläin?* Olin ostanut kyseiset kirjat itselleni jo noin vuosi ennen prosessin aloittamista ja lueskellut niitä silloin tällöin löytäen itselleni paljon uutta

ja mielenkiintoista tietoa ihmisten ja eläinten samankaltaisuudesta. Pyöritellessäni mielessäni opin-
näytetyöni aihetta palasin lukemaan kyseisiä kirjoja tiivimmin ja aloin alleviivata satunnaisia itseäni
kiinnostavia tai ajatuksia herättäviä kohtia palatakseni niihin myöhemmin. Kun teos alkoi jossain
määrin hahmottua ja olin saanut opinnäytetyöni aiheen rajattua, karsin kirjojen alleviivatuista koh-
dista ne tekstit, jotka liittyivät aiheeseen ja tukivat sitä. Käytin tekstejä luomaan mielikuvia liikkeelli-
selle materiaalille ja osaa hyödynsin myös teoksessa kuuluvilla ääninauhoilla. Näiden kahden kirjan
lisäksi hyödynsin omia kirjoituksiani sekä harjoituksissa Tiinan ja minun jakamiani keskusteluja. Ys-
tävilleni syksyllä tehdyillä kyselyteksteillä oli myös suuri osa teoksen rakentumisessa. Nämä tekstit
avaan kappaleessa 5.

5 KOHTAUSTEN SISÄLLÖT JA KOREOGRAFISET VALINNAT

Tässä kappaleessa avaan jokaisen kohtausten teoksesta erikseen ja esittelen tekstit kohtausten taustalla. Kerron tarkemmin myös koreografisista valinnoistani.

5.1 Alku intro

Alun introssa halusin esitellä itseni ääninauhan avulla yleisölle. Kerroin itsestäni perusasioita ja muutamia syvempiä yksityiskohtia. Tämän kohtausten tarkoitus oli seistä ikään kuin paljaana yleisön edessä heidän tarkasteltavanaan. Tarkastelemme joka päivä toistemme eleitä, ilmeitä ja manereita huomaamattakin ja monesti osaamme jo lyhyen ajan sisällä kertoa ihmisestä mitä he meille elekelellään viestivät. Tämä oli mielestäni mielenkiintoista tuoda lavalle, koska ei ollut helppoa seistä yleisön edessä tietäen, että koko joukko käy parhaillaan läpi sitä minkälainen ihminen sinä olet. Koin sen kuitenkin mielenkiintoisena haasteena itselleni ja halusin tuoda kohtausten lavalle asti.

Kohtausten liikekielessä oli kyse siitä, että olin kuvannut harjoituksissa videolle, miten käyttäydyn esitellessäni itseni tuntemattomille ihmisille. Huomasin monia erilaisia manereita, joita käytän kehossani puhuessani uusille ihmisille. Lähdin alkuintrossa olevan ääninauhan loppua kohden pikkuhiljaa kasvattamaan näitä eleitä isommaksi ja isommaksi kohti improvisoitua omista eleistäni koostuvaa tanssia. Improvidoisun tanssin jälkeen taustalle tuli videokooste läheisten tekemistä videoista, joissa he kertoivat millaisista liikkeistä, äänistä ja eleistä minut tunnistaa. Minulle tuntemattomat ihmiset saattoivat kokea minut alkuintrossa hyvin eri tavalla ja läheisten tuomat videot saattoivat rakentaa heidän mielikuvansa minusta uudelleen. Kohtausten oli siis tarkoitus tuoda esiin sitä, miten me ihmiset viestimme toisillemme itsestämme ja miten tämä ensi tapaamisen mielikuva saattaa muuttua ymmärtäessä toisen viestejä pidemmällä aikavälillä paremmin.

KUVA 1. Videoprojisoinnilla kooste läheisten tekemistä videoista. Kuva: My Gren 17.3.2018

Videoiden jälkeen vertasin ihmisten ja eläinten viestintää toisiinsa ääninauhan avulla, joka johdatteli lopulta ihmisten ja eläinten tunne-elämän samankaltaisuuteen ja pelon tuntemiseen. Ääninauhan aikana improvisoidun tanssin ideana ennen pelon tuntemisesta puhumista oli leikitellä ääninauhalta kuuluvalla tekstillä, sekä omilla äänenpainon muutoksillani. Lopulta puhuttaessa pelosta pudotin kaiken muun pois ja keskityin keräämään pelon tunnetta kehoon ääninauhalta kuuluvien pelon tunteuksien pohjalta.

5.2 Pelko

Lähdin työstämään pelkokohtausta omien kirjoitusteni ja läheisten kirjoitusten pohjalta. Alussa minulla oli jonkun verran liikesarjoja, mutta lopulta karsin kaiken pois. Liikesarjat tuntuivat katkaisevan pelon tunteen saamisen kehossa ja mielessä. Liikesarjoista tuli liian irrallinen olo, minkä vuoksi lopulta poistin ne kokonaan. Pelko oli itselleni kaikista raskain työstää sekä henkisesti, että fyysisesti. Se vaati eniten työstöä ja jotta tunteen sai aidosti päälle, täytyi ajatella kamalia asioita, mikä teki tästä kohtauksesta kaikista raskaimman.

KUVA 2. Pelko. Kuva: My Gren 17.3.2018

Tekstien kirjoittajat eivät halunneet nimeään julki, mutta sain luvan käyttää heidän kirjoituksiaan opinnäytetyötäni varten. Tekstit, joita käytin pelon työstämisessä apuna olivat seuraavia:

Pelkään eniten maailmassa iankaikkisuutta ja sitä, että menetän jonkun läheiseni. Pelkään sitä, etten koskaan saisi olla onnellinen, että minulta viettäisiin elämänhalu. Pelko tuntuu kehossa hikoiluna, tärinä, siltä ettei tilanne lopu koskaan. Keho tuntuu veltolta ja kykenemättömältä toimimaan. Pelko riepottelee, niin kuin olisi sen oma räsynukke. Silloin on oman kehonsa vanki. Pelko laittaa ihmisen mielen ja kehon niin sekaisin, ettei lopulta enää tiedä kuka on, eikä välitä elämästä. Ihminen antautuu pelolle koko keholla ja mielellä. Vaikka aluksi jaksaisi taistella lopulta on niin voimaton, ettei enää pysty, kuin pyytämään apua. (Sara Harjamäki 2018)

pelko tuntuu ahdistavalta, lähes paniikilta. Kehossa tuntuu puristavalta, levottomalta, sydän lyö nopeammin, hengittäminen vaikeutuu. Pelkään tärkeiden ihmisten menettämistä ja hylätyksi tulemistä.

Pelkään yksinäisyyttä, syrjäytymistä ja sitä ettei löydä omaa paikkaansa, sitä että turvaverkko pettää. Pelko tuntuu kehossa jäykkyytenä ja mahan muljahteluna. Ei pysty rentoutumaan vaan pelon aihe pyörii mielessä lakkaamatta.

Pelkään eniten, että läheiseni sairastuisivat vakavasti tai että he jotenkin muuten katoaisivat elämästäni. Jos pelko pääsee mieleeni, niin se täyttää sen kokonaan synkällä, sumentavalla ja tykyttävällä olemuksellaan. Sydän lyö nopeammin ja hengitys tihenee. Pakenen johonkin ja käherryn niin pieneksi kuin pystyn.

Eniten maailmassa pelkään, että jotain tapahtuu läheisilleni. Ajatus tästä nostaa jonkinlaisen seinän, josta ei pääse läpi.

Pelkään eniten läheisten kuolemaa ja sairautta. Erityisesti omien lasten ja sisarusten. Jopa niin paljon, että sitä on vaikea edes tähän kirjoittaa. Pelko tuntuu kuristavalta, halvaannuttavalta.

Peloissaan kissan silmät ovat hyvin auki, korvat menevät selkää pitkin, häntä menee jalkojen väliin ja kissa hakeutuu piiloon.

Peloissaan koira saattaa perääntyä taaksepäin suojaisaan paikkaan.

Pelätessään koirani oli häntä koipien välissä niin pienenä kuin osasi. Se pälyili ympärilleen ja säpsähteli pienistäkin naksahduksista.

Tiputettuani pois liikesarjat lähdin hakemaan pelon tuomaa tärinää ja fyysistä hyperventilaatiotilaa improvisaation kautta erilaisin sykähdyksin kehossa. Halusin tällä tehtävän avulla hakea tunnetta siitä, kun tuntee olevansa pelon riepotelevissa kuin räsynukke, joka ei pääse pakoon pelkoa. Lopulta päädyin pelkokohtauksen rakenteessa hyvin riisuttuun versioon alkuperäiseen ideaani nähden. Alussa keräsin pelon kehoon, jonka jälkeen yritin päästä pakoon pelon aiheuttamia tuntemuksia ja taistella niitä vastaan pääsemättä kuitenkaan pakoon. Tämän jälkeen alkoi osuus, jossa olen pelon vankina ja sen riepotelevissa ilman ulospääsyä. Pelkokohtauksessa oli siis kaari, joka oli kirkkaana mielessäni koko ajan. Saadakseni pelon tunteen aidommaksi sekä mieleeni, että kehooni päädyin improvisoituun rakenteeseen. Musiikkivalintani tähän kohtaukseen oli Burzumin Dunkelheit, joka mielestäni kuvasti pelkoa äärimmäisen hyvin. Musiikin ollessa voimakas koin riisutun version liikemateriaalissa toimivammaksi myös musiikin kannalta.

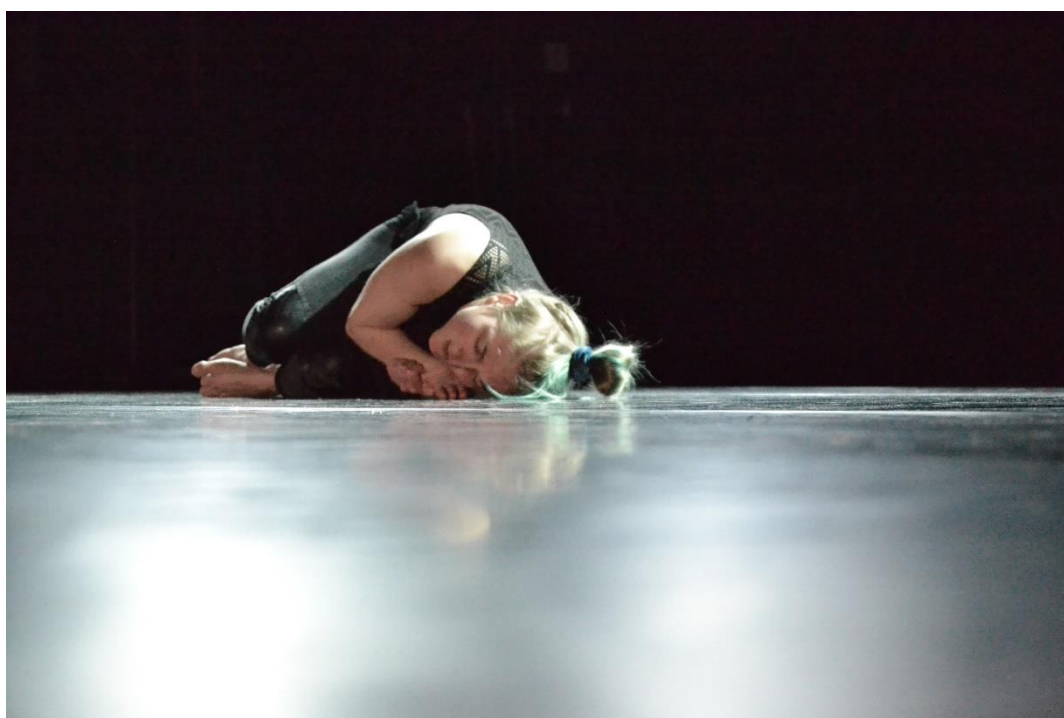
KUVA 3. Pelko. Kuva: My Gren 17.3.2018

5.3 Suru

Surukohtauksen alussa teoksessa kuului ääninauha siitä, miten suru tuntuu kehollisesti ja mielessä. Sen jälkeen ääninauhalta kuului tositarina kirahvien kokemasta surusta, joka oli suora lainaus Scientific American lehdestä 6/2013 ja julkaistu myöhemmin myös tiedelehdessä 1/2014. Valitsin tämän tekstin ääninauhalle, sillä mielestäni tämä tositarina kuvastaa sitä, miten samalla tavalla ihmiset ja eläimet surevat älyllisistä eroista huolimatta. Myös eläimille on kova paikka menettää läheinen ja eläimetkin osaavat surra sitä. Teoksen nimi lopulta syntyi juurikin tämän artikkelin pohjalta.

Surukohtauksen näin mielessäni ikään kuin surutanssina, jossa on liikemateriaalia pohjalla. Lähdin tässä kohtauksessa liikkeelle musiikin tuomasta tunnelmasta. Surumusiikki oli mielestäni helpoin löytää ja päädyin valitsemaan Helen Jane Longin kappaleen Porcelain. Mielestäni musiikki antoi jo itsessään voimakkaan tunteen surussa väkisin eteenpäin puurtamisesta, vaikka voimat olisivat loppu. Liikemateriaalina käytin paljon pyörivää ja tasapainoilevaa liikettä, mikä kuvastaa mielestäni surussa mielen sekaisuutta ja tasapainoilua ”elämän langalla”. Tekstit joita käytin surukohtauksen työstämisessä apuna olivat osa nimettömiä läheisten kirjoittamia tekstejä. Ajatukset surusta olivat seuraavanlaisia:

Pitää piiloutua, olla yksin. Halu kadota ja piiloutua. Hiljainen olo. Tuntuu siltä, että mikään ei piristä eikä tuo onnea. Tuntuu turhalta ja ja tarkoituksettomalta. Suru on päänsisäistä kamppailua. Suru on tasapainottelua elämän langan päällä. Surussa taistelee elämästä. Suru ohjaa elämää, mutta siitä on mahdollista päästä yli ja takaisin elämään. On halu elää, mutta voimat täyteen elämään ovat vielä hatarat. (Sara Harjamäki 2018.)

KUVA 4. Suru. Kuva: My Gren 17.3.2018

Yksinäisyys ja suru tuntuvat tukahduttavalta ja ahdistavalta. Tunteen vallassa ei osaa ajatella tulevaa eteenpäin vaan elää hetkessä eikä muista miltä iloitseminen tuntuu.

Suru tuntuu mielessä tuskalta, menetykseltä, sekä osittain samalta kuin yksinäisyys. Kehossa suru tuntuu taas tyhjyydeltä ja puristavalta, sydän lyö heikommin, pää on sumea, pala kurkussa ja silmät kostuvat.

keho tuntuu tyhjältä.

Suru on monesti itselläni yhdistynyt monenlaiseen ahdistukseen. Miksen osaa ison surun hetkellä itkeä? Tekisi mieli vain tehdä jotain ristikoita tai muuta tavallista. Suru muuttuu usein myöhemmin toivoksi.

KUVA 5. Suru. Kuva: My Gren 17.3.2018

5.4 Empatia

Myös empatiakohtauksessa lähdin liikkeelle musiikista. Valitsemani musiikki, Corren Response tuki mielestäni empatiantunteen kauneutta ja herkkyyttä. Rakensin empatiakohtauksen kahden ihmisen duetoksi, jossa käytin apuna sekä ihmisten, että osittain myös eläinten liikekieltä. Kohtauksessa Tiina oli ikään kuin minun tukija ja kannattelija, joka lopulta sai minut kokemaan taas elämänilon. Empatiakohtauksen liikemateriaali oli hyvin yksinkertaista, sillä halusin että tilanteessa on paljon liikkumisvaraa. Tunteen ollessa etusijalla halusin, että Tiinalla oli mahdollisuus tunteen johdattamana tehdä itse muutoksia liikemateriaaliin tilanteen niin vaatiessa. Kohtaus oli melko lyhyt, mutta itselleni lopulta ehkä merkityksellisin teoksen rakentumisen kannalta. Teoksen ollessa läpikotaisin hyvin tunteellinen koin, että empatiakohtauksesta sain tarvittavaa voimaa kohti loppuhuipennusta.

Empatiakohtauksen rakentamisessa käytin apuna harjoituksissa kirjoittamiimme tekstejä improvisaatioharjoitusten pohjalta. Tekstit joita käytin apuna olivat seuraavia:

Olin koko ajan empatian saajan roolissa. Koin alussa voimattomuutta, halua peittää itsensä, pienentyä, kadota. Loppua kohden koin keveyttä ja koko kehon valtaavaa rauhaa ja ymmärrystä. Liike oli koko ajan hyvin pientä, jalkaterissä tapahtuvaa. Focus oli lattiassa. Liike tuntui horjuvalta. Loppua kohden tuntui kuin nousisi lentoon ja lamput näyttivät silmät suljettuina ihan auringon valolta. Raajat olivat pitkät ja levittäytyivät pois päin keskustasta. Focus hakeutui enemmän ylöspäin. Tuntuu siltä, ettei jaksa. Toinen kannattelee takaisin elämään, tukee, auttaa ja suojelee. Tuntuu siltä, ettei jaksa ja antaa omaa painoaan toiselle, joka kannattaa osan puolestasi. Läheisyyden halu on vahvasti läsnä ja halu tukeutua toiseen sitten, kun siihen pystyy. (Sara Harjamäen kirjoitus harjoituksissa 4.2.2018.)

KUVA 6. Kuvassa Tiina Karttunen lohduttaa minua. Kuva: My Gren 17.3.2018

Kehossa tuntui lämpö, väräily, aaltoilu. Empatian tunne pyöristää, supistaa ja poistaa pelkoa. Se on käperryttävä tunne. Empatian tunne tuntuu pelottavalta ottaa vastaan ja jollain tapaa vieraalta. Alussa on pois päin työntävä olo. Luonnossa ja eläinten kanssa empatiaa on helpompi ottaa vastaan. Luonto ja eläimet ottavat syleilyynsä. Ruoho jalkojen alla, metsä ja sadepisarot kasvoilla. Siitä tulee turvallinen olo. Kun empatiaa ottaa vastaan tekee mieli tanssia. (Tiina Karttusen kirjoitus harjoituksissa 4.2.2018.)

KUVA 7. Empatia. Kuva: My Gren 17.3.2018

5.5 Leikkiminen ja onnellisuus

Leikkikohtauksessa halusin tuoda esiin omia havaintojani siitä, miten samalla tavalla olen välillä koenut elämässä yksinäisyyden tunteita, kun oma koirani. Mielestäni siinä on jotain humoristista, mutta ennen kaikkea lojallisuutta omaa laumaa kohtaan. Koiran jäädessä yksin kotiin hänen ainoa tavoitteensa on saada omistaja palaamaan takaisin ja jokainen rasahdus muistuttaa siitä, että hän saattaa olla tulossa takaisin kotiin. Koen, että myös ihmisillä on havaittavissa samankaltaisia tunteita. Itse koen palaavani välillä lapsen tasolle, jos minulla on tylsää ja koen olevani yksinäinen odottaen jotain tapahtuvan tai ystävää kylään luokseni. Lapsena koin monesti jopa ahdistuksen tunteita äidin ollessa myöhään töissä tai lähtevän lenkille ilman, että pääsin itse mukaan. Side vanhemman ja lapsen välillä on niin voimakas, että sitä on vaikea selittää. Koen, että lemmikeillä on samankaltainen suhde omaan omistajaansa. Ääninauhassa esitin tilanteen, jossa koira jää yksin kotiin ja mitä itse olen omaa koiraani havainnoidessa kuvitellut sen päässä liikkuvan. Lavalla ääninauhan kuullessa käytin liikemateriaalina koirani tapaa elehtiä ja liikehtiä ollessaan kotona ilman omistajaansa eli äitiäni ja odottaessaan tämän saapuvan takaisin kotiin. Ääninauhan jälkeen Tiina saapui takaisin lavalle, josta lähti yhteinen leikkiosuus.

Leikkiosuudessa halusin tuoda esille sitä, että usein ihmisillä ja eläimillä onnellisuus liittyy mielihyvään, hyväksymiseen ja yhdessä kokemisen iloon. Leikkiosuudessa ideana oli tuoda leikkiminen lavalle pohjustuksena tulevalle iletanssille. Leikissä ideana oli varovainen väijyminen ja vaaniminen, sekä yhtäkkiset juoksupyrähdykset yrittäen ehtiä koskettamaan toista. Tarkoituksena oli pyrkiä myös pakoon toisen kosketusta. Välillä leikki yltyi painiksi, mutta fokuksen oli koko ajan tarkoitus säilyä toisessa. Leikkikohtausta emme harjoitelleet hirveän montaa kertaa, sillä halusin sen olevan luonnollinen. Olimme Tiinan kanssa keskustelleet koirapuiston koirien välisestä leikistä ja se oli myös pohja-ajatuksena tässä kohtauksessa. Löysin leikkiosuuden taustalle ääninauhalle erittäin mielenkiintoisen

tekstin tiedelehden artikkelista, jossa on avattu eläinten leikin tutkija Robert Fagenin ajatuksia leikkimisen tarkoituksesta eläinten kehittymisen kannalta. Eläinkin leikkii ilokseen? -artikkeli on julkaistu tiedelehdessä toukokuussa 2004 artikkelin kirjoittaja on Erkki A. Kauhanen.

KUVA 8. Leikki. Kuva: My Gren 17.3.2018

Leikkiosuudesta lähti yhteinen ilotanssi, jonka musiikkina oli Manchesterin turbulenssi. Lähdin rakentamaan koreografiaa suoraan musiikkiin. Musiikki sai meissä molemmissa aikaan onnellisen ja iloisen olon ja olimme keskustelleet yhdessä kyseisen kappaleen sanoituksista, jolloin saimme siihen hyvin henkilökohtaisen suhteen. Ideana koreografian taustalla tässä kohtauksessa oli yhteinen ilotanssi, joka oli suunnattu yleisölle meidän välisen yhteisen ilottelun lisäksi. Koreografian kaavassa oli paljon toistoa ja tunnistettavia kohtia, joihin yleisön oli helppo tarttua halutessaan mukaan. Koreografian rakentamiseen vaikuttivat myös seuraavat tekstit, joista osa on nimettömiä läheisten minulle kirjoittamia tekstejä.

On kupliva, super hullu olo, naurattaa ja itkettää samaan aikaan. Tuntuu päättömältä siltä, että pystyy ihan mihin vaan. Tekee mieli hyppiä, tuntee itsensä upeaksi. On hallitsematon olo. Tuntuu, että on humalassa elämästä. (Sara Harjamäki 2018.)

KUVA 9. Onnellisuus ja ilo. Kuva: My Gren 17.3.2018

Onnellisuus tuntuu vapautumisena. Se on turvallinen olotila. Tuntuu rennolta, keveältä. Mieli uskaltaa olla pois päältä murheista.

Onnellisuus on mielen ja kehon täyttävä lämmin tunne. Tuntuu vapautuneelta. On energinen ja odottavainen olo.

Onnellisuus tuntuu hallitsemattomana nauruna. Se tuntuu siltä, että voisi vain leijailla ja hyppiä.

Onnellinen lemmikkini heiluttaa häntäänsä, liikkuu ja pomppii paljon. Vetää iloloikkia ja spurtteja ympäriinsä ja on valmiina leikkiin.

Ilotanssin jälkeen poistuimme lavalta ja projisointiin tuli video, joka kuvasti ihmisten ja heidän lemmikkien välistä vahvaa tunnesidettä ja sitä miten onnelliseksi lemmikit tekevät omistajansa. Halusin teoksen lopuksi jättää katsojalle päällimmäiseksi tunteeksi onnen ja ilon teoksen ollessa kuitenkin osittain melko raskas henkisesti. Videolla halusin myös kuvastaa sitä miten paljon lemmikit vaikuttavat mieleemme hyvinvointiin.

6 ESITYKSEN VIEMINEN LAVALLE

Tässä luvussa kerron esityksen viemisestä lavalle. Kerron teoksen valosuunnittelusta ja muista visuaalisuuteen vaikuttavista tekijöistä. Avaan myös omia tunnelmiani siitä, kun vein ensimmäisen oma tekemän pidempi kestoisen teoksen lavalle.

6.1 Omat ajatukset ja tunnelmat

Viimeiset viikot olivat itselleni koreografina erittäin raskaita. Tämä johtui siitä, että usein teoksen ollessa lähes valmis alan epäröimään omaa taiteellista näkemystäni. Pelkään viedä teoksen muiden eteen ja alan kyseenalaistamaan sitä. Tämä johtuu varmasti epävarmuudesta, sillä olen hyvin uusi tekijä. Olen tehnyt ennen tätä teosta vain muutaman oman teoksen, enkä koskaan aiemmin näin pitkäkestoista. Koen, että ajan kanssa varmuus tuo enemmän uskoa omaan tekemiseen. Yritin kuitenkin pitää niin hyvin kuin mahdollista tämän epävarmuuden tunteen itselläni. En halunnut aiheuttaa ylimääräistä stressiä tanssijalleni Tiina Karttuselle, vaikka jaoimmekin prosessin aikana kaikenlaista. Koin, että Tiinan rauhallinen ja lämmin olemus helpotti omaa paniikkiani huomattavasti. Minun usko Tiinaan ja Tiinan usko minuun sekä teokseeni loi minulle tarvittavaa itsevarmuutta niin, että pystyin viemään teoksen lopulta varmoin mielin ihmisten eteen.

Esitykset olivat Kuopion Sotkulla maaliskuussa 17 päivä klo:19 ja 18 päivä klo:14. Sotkulla toimivat Itäisen tanssin aluekeskus ITAK ja tanssiteatteri Minimi. Savonian tanssinopettajaopiskelijat pääsevät kahdesti vuodessa Sotkulle esittämään omia koreografioitaan TEOT-iltamissa ja lisäksi Sotkun lava on ollut meillä käytössä erilaisia produktioita varten. Sotkun näyttämötilana toimii black box, jossa katsomo on erikseen. Katsomoon mahtuu noin 100 katsojaa. Sotkulla on käytettävissä myös valo-, ääni- ja videotekniikka.

Ensi-ilta oli 17.3 ja ennen illan esitystä meillä oli valoharjoituksia koko päivä. Päivä oli siis erittäin raskas, mutta itselleni valoharjoitus oli tärkeä loppurutistus teoksen kannalta. Tärkeää oli nähdä visuaalisen puolen toimivuus (valot ja videoprojisointi), joka auttoi minua löytämään takaisin alun itsevarmuuden ja innostuneisuuden teosta kohtaan.

6.2 Valosuunnitelma

Opinnäytetöiden valomiehenä toimi Sotkun valo- ja ääniteknikko Veli Pekka Kuronen. Olimme aiemmin tavanneet Veli Pekan kaikkien taiteellisen opinnäytetyön tekevien kesken. Tässä tapaamisessa kerroimme Veli Pekalle alustavia suunnitelmia teostemme valotoiveista. Lähetin Veli Pekalle noin kahta viikkoa ennen esitystä videon koko teoksesta läpimeno- ja harjoituksistamme. Avasin sähköpostitse myös kohtauksittain teoksen kaaren ja toivomieni valotilanteiden tunnelmat ja sävyt. Valotoiveeni menivät vahvasti teosten tunnelmien mukaisesti ja Veli Pekalta sain erittäin hyviä lisäehdotuksia valaistuksiin.

Valotoiveeni olivat alun perin seuraavanlaisia:

Introkohtaus: Lämminsävyinen perus esitysvalo

Siirtymä tunneosioon: Lämminsävyinen valo säilyy. Valo muuttuu ääninauhan loppua kohden kylmän sävyiseen synkkään valoon.

Pelkokohtaus: Sama kylmän sävyinen synkkä valo pysyy.

Siirtymä suruun: Lava täysin pimeä.

Surutanssi: Samat valot, kun pelkokohtauksessa.

Empatiakohtaus: Valoissa lämminsävyinen esitysvalo.

Ääninauha yksinäisyys, siirtymä leikkiosioon: Sama valotilanne säilyy.

Ilotanssi: Lämminsävyinen valo, jossa mukana strobomaista leikkimistä valoilla.

Viimeiset videot: Lava täysin pimeä vain video pyörii.

Itselleni valojen suunnittelu on vielä melko vierasta ja usein valotoiveeni ovat yksinkertaisia. Tämä johtuu siitä, että en ole vielä suunnitellut kovin monia valoja. Tietämystä ei ole vielä kertynyt niin paljon siitä mitä kaikkea valoilla voisi tehdä. Tässä teoksessa kuitenkin tarkoituksenakin oli hakea hyvin kotoisaa tunnelmaa, eikä lähteä liiaksi leikkimään erilaisilla valotilanteilla. Minua helpotti suuresti se, että sain kuvailla Veli Pekalle haluamiani valoja esimerkiksi erilaisilla tunnekuvauksilla tai sävyillä. Mahtavaa oli, että Veli Pekka ehdotti erilaisia vaihtoehtoja, joista pystyi valitsemaan mieluisensa. Hän ehdotti pelkokohtaukseen videoprojisoinnin kankaan hyödyntämistä siten, että kankaaseen tulisi valoista varjoja. Idea oli mielestäni ihan loistava ja teki kohtauksesta entistä syvemmän. Veli Pekan avulla opin paljon uutta siitä mitä kaikkea voin jatkossa teoksen tekijänä ottaa huomioon valosuunnitelmissani.

6.3 Videoiden tekeminen ja videoprojisointi

Teoksen videot tein windows movie maker nimisellä ohjelmalla. Ohjelma oli minulle jo ennestään tuttu ja tiesin sen olevan tähän käyttötarkoitukseen hyvä, sillä videoista ei ollut tulossa kovinkaan monimutkaisia. Uutta minulle oli videoprojisoinnin käyttö esityksessä. Asensimme videoprojisointia varten tulevan valkoisen kankaan päivää ennen esityksiä Sotkulle. Kangas viikattiin haluamaani kokoon ja asetettiin takaseinälle kiinni roikkumaan kankaan reunoista painoilla, jotka pitivät sen haluamassani asennossa. Veli Pekka joutui jonkun verran pakkaamaan videoita sopivammaksi niin, että ne mahtuivat näkymään kankaalla. Kangas oli pitkittäin ja osa vaakasuunnassa olevista kuvista ja videoista ei mahtunut kankaalle, minkä vuoksi tämä oli välttämätöntä. Kangas oli koko esityksen ajan näkyvillä. Veli Pekan idea hyödyntää kangasta pelko ja surukohtauksessa oli mielestäni nerokasta, sillä muuten kangas olisi roikkunut käyttämättömänä taustalla suurimman osan aikaa esityksestä.

KUVA 10. Minä ja Tiina lämmittelemässä. Tiinan varjo projisointikankaalla.

Kuva: My Gren 17.3.2018.

7 PALAUTE JA POHDINTA

Seuraavassa kappaleessa avaan saamaani palautetta koko prosessin ajalta Tiina Karttuselta. Avaan myös yleisesti teoksen nähneiltä katsojilta saamani palautteen. Lopuksi pohdin mitä opin prosessin aikana.

7.1 Palaute työryhmältä

Tiina Karttunen kuvasi palautteessaan prosessia seuraavasti:

Prosessi tuntui kokonaisvaltaiselta, tutkivalta matkalta. Matkalta, jossa löytyi paljon. Alussa ajatus tunteiden kanssa läsnäolemisesta tuntui vaikealta, mutta tämä vaikeus poistui ensimmäisissä treeneissä. Helppoa oli ymmärtää kokonaisuus, miksi mitäkin tehtiin. Koko teoksen teema ja visio oli selkeää ymmärtää, minkä vuoksi mukana olo oli vaivatonta. Tehtävänannot olivat erittäin selkeitä. Saralla oli selkeästi kokonaisuus hallussa, että oma mukaantulo oli todella helppoa. Koko idea oli itselleni kiehtova ja samaistuttava. Tunnetiloja lähdimme hakemaan improtreenien kautta, joiden koin tukevan prosessia erinomaisesti. Aluksi niiden tekeminen jännitti, mutta Sara osaa luoda ilmapiirin ympärilleen, jossa on hyvä olla. (Tiina Karttusen palautekirjoitus 17.4.2018.)

Yhteistyötä kanssani Tiina kuvaa seuraavasti: *”Yhteistyö Saran kanssa oli antoisaa ja hedelmällistä. Tuntui, että ideoita olisi virrannut paljon ja koko prosessi olikin ohi liian nopeasti. Teoksen teema jää elämään mieleen ja sitä olisi mielellään elänyt vielä pidempään. Mieleissään vielä elääkin ja tutkiskelee tunnetiloja ja eläinten käyttäytymistä ja mietiskelee prosessia. Ajatukset elävät mukana teoksen teemassa. Sen vuoksi koenkin, että sain olla mukana jossain todella kokonaisvaltaisessa ja viimeisen päälle mietityssä projektissa, sillä se tempaisi niin vahvasti mukaansa. Toki aihe on itselleenkin henkilökohtaisella tasolla lähellä sydäntä. Sara on ymmärtäväinen ja avoin yhteistyökumppani. Hän ottaa ideoita vastaan ja kuuntelee toisia ja heidän voimavarojaan. Olen todella kiitollinen saatuaani työskennellä hänen kanssaan.” (Tiina Karttusen palautekirjoitus 17.4.2018.)*

7.2 Palaute yleisöltä

Teoksen nähtyään yleisöllä oli mahdollisuus kirjoittaa nimetöntä palautetta. Palautetta tuli paljon, mistä olin erittäin kiitollinen. Seuraavaksi avaan mitä yleisön kirjoittamassa palautteessa nousi esille.

Monet kommentoivat teoksen olevan todella aito ja tunteiden välittyvän läpi. Itselleni tärkeää oli se, että monissa palautelapuissa nousi esille tunteiden välittyminen katsomoon asti ja se, että myös katsojat kokivat tunteet. Tällöin onnistuin teoksellani mielestäni hienosti siinä, että me tanssijat ja katsojat koimme teoksen yhdessä.

Palautteissa puhuttiin siitä, että teos kosketti ja tempaisi mukaansa myös katsojia, joille tanssi ja tanssiteosten katsominen on melko uutta ja vierasta. Tämä oli minulle arvokasta tietoa, sillä pyrin teoksellani juuri siihen, ettei se arvottaisi katsojaa. Halusin teoksen olevan helposti lähestyttävä kaikille katsojille.

Teoksen rohkeus, leikittelevyys ja tekijän persoonan esille tuonti olivat myös yleisöpalautteissa nousuvia teemoja. Palautteissa kiiteltiin sitä, että katsojana on helppo samaistua näkemäänsä ja kokeamaansa, kun tekijän persoona tulee esille. Teos tarjosi katsojien mielestä myös paljon tietoa. Jossain vaiheessa teoksen tekoprosessia pelkäsin, ettei siinä tulisi tarpeeksi tietoa aiheesta. Pelkäsin teoksesta tulevan vain tanssiesitys, jossa aiheeseen perehtyminen ja sen tutkiminen ei välittyisi yleisölle. Siksi oli ilo huomata onnistuvansa tuomaan taiteellisen elämyksen lisäksi uutta tietoa katsojille ja jakaa tutkimaansa ja oppimaansa asiaa eteenpäin.

7.3 Pohdinta

Taiteellisen opinnäytetyöni esittämisen jälkeen minulle tuli jotenkin tyhjä olo. Kaikki oli prosessissa tuntunut melko helpolta, helpommalta kuin yleensä. Mietin, oliko opinnäytetyöni ollut riman alitus, mutta lopulta ymmärsin vähäisen stressini ja uskon omaa tutkimustani kohtaan olleen syy siihen miksi kaikki sujui niin mutkattomasti. Osasin jaksottaa teoksen suunnitteluprosessin itselleni järkevästi niin, että pystyin minimoimaan stressin. Vuosien saatossa olen huomannut toimivani parhaiten, kun en ota asioita liian vakavasti. Taiteilijan työssä tämä on ollut itselleni hyvin tärkeää oppia, sillä olen tunne edellä eläjä ja usein liiallinen stressi saa minut voimaan henkisesti pahoin, eivätkä asiat etene. Koin siis oppivani prosessin aikana hallitsemaan stressiä ja aikatauluttamaan asiat järkevästi niin, että aiheeni tutkimiselle oli todella aikaa ja tilaa.

Opinnäytetyöni taustalla olleen moniammatillisen ajattelun koin rikastuttavaksi ja mielenkiintoiseksi. Opin paljon uutta tietoa sekä eläimistä, että tanssista. Eläintenhoitajan opinnoissa emme käsitelleet eläinten tunnepuolta ja syventyminen tähän avasi itselleni paljon uutta tietämystä eläimistä, jota voin tulevaisuudessa hyödyntää. Koen oppineeni ymmärtämään eläimiä entistä paremmin saamani uuden tiedon pohjalta.

Tanssissa opin opinnäytetyöni kautta eniten koreografisesta työskentelystä ja koreografina olostani. Koreografina käytän yleensä paljon liikemateriaalia ja hyödynnän laskuja esimerkiksi yhtäaikaisuuden tavoittamisessa. Koen tekijänä olevani energinen ja räiskyvä ja ammentavani koreografiset aiheeni yleensä myös tämän kaltaisista teemoista. Tämän teoksen kautta hain kuitenkin erilaista puolta itsessäni koreografina. Pyrin liikemateriaalissa melko yksinkertaiseen liikkeeseen. Niin kuin aiemminkin mainitsin, halusin korostaa sitä, että tunne liikuttaa ja jokaisella liikkeellä on merkitys. Koreografina minulle uutta oli myös tekstin, valokuvien ja videoiden tuonti osaksi esitystä. Halusin haastaa itseäni myös esiintyjänä olemalla todella avoinna, haavoittuvaisena ja ”paljaana” yleisön edessä. Halusin tuoda lavalle inhimillisyyttä, sitä että voimme kokea olevamme kaikki vain ihmisiä ilman pelkoa tunteiden esiin tuomisesta. Koen yleisöpalautteiden seurauksena onnistuneeni tässä

todella hyvin ja syy on varmasti se, että seisoimme Tiinan kanssa aitona näiden tunnetilojen takana peittelemättä lavalla mitään.

Koreografina olemisesta opin sen, että vielä minun on melko vaikea kestää muutoksia. Pelkokoh-
tauksen kanssa olin pitkään samassa pisteessä, sillä se ei vaan tuntunut aidolta. Kesti kauan, ennen
kuin pystyin hyväksymään sen, että suunnittelemani asiat kohtauksessa eivät toimi ja jouduin ikään
kuin aloittamaan alusta kohtauksen parissa. Koin tämän hyödyllisenä tilanteena, sillä jouduin löytä-
mään koreografina uusia reittejä millä päästä sisälle kohtauksen aitouden tavoittamiseen.

Pohdin teoksen esittämisen jälkeen yhteistyötäni Tiinan kanssa. Olen todella onnellinen, että sain
Tiinan mukaan teokseen. Hänellä oli ääretön kiinnostus opinnäytetyöni aiheita kohtaan, mistä
kumpusi todella hyviä keskusteluja ja mikä sai minut tuntemaan teokseni arvokkaaksi. On ilo saada
jo ennen valmistumista työskennellä ammattitaitoisen ja niin korkean työmoraalin omaavan tanssi-
jan kanssa. Koen, että sellainen antaa koreografina uskoa, rohkeutta ja luottamusta omaan taiteili-
juuteen. Myös tutkimus aiheen parissa syveni keskustelujemme ja yhdessä jakamiemme asioiden
myötä.

LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT

Helsingin kaupunginkirjasto kysy.fi. 2012. Miten ihmisten viestintä eroaa eläinten viestinnästä? Viitattu [2017-12-20.] Saatavissa: <http://www.kysy.fi/kysymys/miten-ihmisten-viestinta-eroaa-elainten-viestinnasta-0>

KARTTUNEN, Tiina 2018-18-04. Sähköinen palautelomake

KAUHANEN, Erkki 2004. Eläinkin leikkii ilokseen. Tiedelehti 5/2004

KING, Barbara 2014. Eläinkin osaa surra. 4-7. Tiedelehti 1/2014

Koirani pelkää, opas koiran pelonhallintaan, 10 [Viitattu 2018-08-01.] Saatavissa: http://www.koira.fi/user_files/files/esitteet/opas_koirani_pelkaa.pdf

PELTOPIRI, Sampsa. SALMI, Veera. 2012. Eläinten kieli. [Viitattu 2017-12-20.] Saatavissa: <https://artikkeliapaja.wikispaces.com/El%C3%A4inten+kieli>

REIME, Hannu 2007. viikon kieli: ihmiskieli ja eläintenviestintä. [Viitattu 2018-01-02.] Saatavissa: <http://www.lausti.com/articles/languages/elainviestinta.html>

SÄRKKÄ, Tutta 2014. Koira ei kynelehti, mutta surra se osaa. [Viitattu 2018-08-01.] Saatavissa: <https://www.etehti.fi/artikkeli/vapaa-aika/koira-ei-kynelehti-mutta-surra-se-osaa>

TELKÄNRANTA, Helena 2016. Eläin ja ihminen-mikä meitä yhdistää? 107-111. Bookwell oy. Porvoo

Yleisöpalautelomakkeet 2018-17-03 2018-18-03

LIITE 1: DVD-TALLENNE

DVD-tallenne Kirahvitkin surevat -teoksesta. Esitetty Sotkulla 17.3.2018 ja 18.3.2018.